

Wat betreft de Vereeniging voor zuigelingen-zorg, vernam ik van de secretaresse dezer vereeniging, dat collega STURKOP destijds toestemming heeft verkregen, zijn tijdschrift te noemen „Officieel Orgaan” enz., doch dat het bestuur dezer vereeniging, behalve in het eerste nummer, niet meer van de gastvrijheid van dit tijdschrift heeft gebruik gemaakt, en zich niet in het minst verantwoordelijk stelt voor den inhoud er van. Mijn vraag, of het verband tusschen de Vereeniging voor zuigelingen-zorg en dit tijdschrift alleen maar in naam, of ook in wezen bestond, was dus niet zoo geheel en al misplaatst.

Amsterdam, 8 November 1914.

J. STÄRCKE.

GENEESKUNDIGE INLICHTINGEN BETREFFENDE MILITAIREN.

I.

Naar aanleiding van de woorden van collega PINKHOF, moet mij de opmerking van het hart, dat het mij inderdaad herhaaldelijk is voorgekomen, dat er militairen bij mij kwamen met de mededeeling, dat hun kapitein hun had gezegd, dat zij een briefje van den dokter moesten meebrengen, omtrent hun eigen ongesteldheid of die van hun aanverwanten. Indien deze lieden waarheid hebben gesproken, waaromtrent ik geen reden tot twijfel heb, gaat dus de veronderstelling van collega PINKHOF, bovenaan bladz. 1551, helaas wel door.

Ik voel alles voor de gedragslijn, door hem voorgesteld, nl. nooit een attest af te geven, zonder dat hij, aan wien het moet worden overhandigd, er ons persoonlijk of schriftelijk om heeft gevraagd. Zelfs zou ik de vraag willen stellen, of het niet daarheen te leiden zou zijn, misschien door bemiddeling van ons hoofdbestuur, dat alle verzoeken om verlof, wegens ziekte van den militair zelf of van zijn aanverwanten, door onze militaire collega's worden onderzocht en beoordeeld, natuurlijk na raadpleging van den behandelenden geneesheer.

Onze attesten, met uitzondering wellicht van zeer spoedeisende, zouden dan geheel vervallen, wat mij voorkomt in overeenstemming te zijn met ons beginsel van geen verklaringen af te geven voor patiënten onder onze eigen behandeling.

Amerongen, 10 Nov. 1914.

Dr. H. WALLER.

II.

Als militair arts met 18 dienstjaren, die in de laatste 6 jaar eenige honderden van de, door den heer PINKHOF bedoelde, verklaringen ten behoeve van militairen heeft afgegeven, zij het mij vergund in deze zaak, die m. i. noodeloos vertroebeld wordt, eenige opmerkingen te maken. Wanneer een commandant mij vraagt (zie het tweede geval van collega KROPELD) om inlichtingen omtrent de ziekte van een familielid van een militair, antwoord ik hem heel beleefd, dat hij wel begrijpen zal, dat ik omtrent mijn patiënten niets mag meedeelen aan derden (ik ben het volstrekt niet met den heer PINKHOF eens, dat men dit onder omstandigheden behoort te beantwoorden), dat echter de logische weg is, de verlangde inlichtingen aan belanghebbende zelf te vragen.

Bijna altijd wordt deze weg reeds terstond gekozen. Het ligt toch niet op den weg van den commandant, zich te wenden tot een hem onbekende, die niet verplicht is hem te antwoorden, om uit te maken of de verzoeker een juist inzicht heeft in den ziekte-toestand van zijn familielid, maar op den weg van belanghebbende, zijn wegblijven of verzoek om verlof behoorlijk aannemelijk te maken. Is daarvoor een verklaring van den geneesheer nodig, dan behoort hij zich deze te verschaffen, door ze of zelf of door middel van den patiënt aan den geneesheer te vragen.

Deze zal wel geen bezwaar maken, aan *zijn patiënt* een verklaring omtrent diens toestand af te geven. Deze verklaring behoeft volstrekt geen diagnose te bevatten, waardoor de patiënt soms, zonder het te weten, vreemden in familiegeheimen zou inwijden; deze is bovendien voor den commandant van geen enkel belang; ook behoort de verklaring aan den patiënt open afgegeven te worden, opdat hij kan beoordeelen, of zijn belang meebrengt van die verklaring al dan niet gebruik te maken. Ik gebruik daar gewoonlijk een receptenpapiertje voor.

Deze verklaring behoort alleen kort te bevatten de gegevens, die noodig zijn voor den chef van belanghebbende, om te beoordeelen in hoeverre 's mans aanwezigheid thuis of elders noodig is. Hij kan dan beoordeelen, of het belang van den dienst of van den man den doorslag moet geven. Enkele voorbeelden van dergelijke verklaringen zijn volgende:

10. „De echtgenoot van X. is *licht* ongesteld”. Deze verklaring zal belanghebbende in den regel weinig baten. Toch gaf ik herhaaldelijk een dergelijk briefje af, wanneer een verzoek om verlof op grond van ziekte mij overdreven voorkwam. Men toont dan zijn goeden wil, door het verzoek om een briefje niet te weigeren en de vrager begrijpt volkomen, wanneer hem dat wordt uitgelegd, dat de dokter er niet om liegen mag. Conflicten heb ik op die manier altijd vermeden en voor de keus tusschen liegen en onaangenaamheden ben ik nooit gesteld.

20. „Het kind van X. is zeer ernstig ziek. Er moet steeds bij gestoomd worden, zoodat de moeder het niet alleen af kan. Er is geen andere hulp.”

30. „De vrouw van X. moet 6 dagen het bed houden. Er zijn 3 kleine kinderen en geen hulp; ook geen familie in de plaats”.

40. „De vrouw van X. moet laatst Maart bevallen. Er zijn ^{geen} wel moeilijkheden te verwachten”.

De vele dergelijke verklaringen, die ik afgaf, hebben mij noch met belanghebbenden, noch met hun chefs in conflict gebracht.

De heer PINKHOF zegt: „Men mag van een officier niet veronderstellen, dat hij, „gelijk ons zoo dikwijls wordt verteld, den belanghebbende heeft opgedragen den „dokter om een briefje te vragen. Gelijk ieder welopgevoed persoon, zal hij, als hij „van een ander, hem onbekend, een schriftelijke inlichting verlangt, daarom schriftelijk „verzoeken”.

Deze bewering zet de zaak volkomen op zijn kop. De officier verlangt de inlichting niet van den geneesheer, maar van dengene, die om verlof vraagt en op wien dus de plicht rust, hem die te verschaffen. En aangezien het oordeel van den verlofvrager, als niet deskundig, onbetrouwbaar is, dient hij die verklaring te vragen aan zijn geneesheer, die wel deskundig is. De contrôle op de betrouwbaarheid, in gewonen zin, speelt hier slechts een ondergeschikte rol.

Wel is het mij overkomen, dat militaire chefs liever een verklaring hadden in dezen vorm: „Ondergeteekende acht het noodzakelijk, dat X. enz.”. Dergelijke verklaringen heb ik altijd geweigerd. Zij dwingen een commandant soms verlof te geven, dat hij anders zou weigeren, zooals o. a. is voorgekomen, toen mijn praktijk werd waargenomen door een collega, die dergelijke verklaringen wel afgaf. Een commandant, die, op grond daarvan, verlof had gegeven, en wien ik later de omstandigheden mededeelde, verklaarde, dat hij, dit wetende, geweigerd zou hebben. Dergelijke verklaringen zijn daarom uit een militair oogpunt te veroordeelen. Zij verplaatsen het gezag van den commandant naar den geneesheer.

Tegenover de cursief gedrukte woorden van den heer PINKHOF: „In de eerste plaats „moet nooit een attest worden gegeven, als degene, wien het moet worden overhandigd, er niet om heeft gevraagd”, zou ik dus willen stellen:

De geneesheer geeft aan geen ander dan aan zijn patiënt op diens verzoek en me inachtneming, desgewenscht, van het beroepsgeheim, een attest omtrent zijn trand. Het gebruik, dat de patiënt daarvan wil maken, is voor den geneesheer alleen van belang, voor zoover hij bij de redactie daarmee rekening moet houden.

Dezen weg volgend zal men alle partijen tevreden kunnen stellen zonder zijn geneeskundig geweten te bezwaren. Misschien zullen er enkelen zijn, die, ondanks uitleg van den dokter, een onware uiteenzetting van den toestand zullen verlangen; de overgrootere meerderheid echter is toch nog wel voor eenige rede vatbaar.

Helder, 8 November 1914.

H. KRUYNE.

III.

Gaarne neem ik aan, dat de onbedorven bevolking van Helder geen moeilijkheden oplevert in zake attesten en voor rede vatbaar is. Maar in de groote steden is het anders. Wie het nog niet wist, heeft door de mededeelingen van KROPVELD kunnen leeren, dat daar een noodtoestand is ontstaan voor de artsen, die eerlijk willen blijven. Waren alle menschen eerlijk, gelijk de patiënten van den heer KRUYNE, dan bestond er voor den officier, den patroon, den weldadigheidsbezoeker geen grond om op een bevestiging hunner beweringen gesteld te zijn. De briefjes worden verlangd, omdat men de menschen niet gelooft, en de niet-geloofwaardige menschen zijn het, die den dokter gedaan geven, als hij niet meeliegt. De briefjes betreffende eerlijke menschen zijn dus grootendeels overbodig, die ten opzichte van de oneerlijke gevaarlijk voor de fatsoenlijke artsen. Het is daarom zaak, het attestenkwaad te beteugelen, en ik weet er niets beters op dan de gedragslijn, in mijn vorig stukje aanbevolen.

Ik kan niet toegeven, dat ik de zaak op zijn kop heb gezet. „De officier verlangt de inlichting van dengene, die om verlof vraagt en op wien dus de plicht rust, hem die te verschaffen”. Dat is volkomen juist, maar die man heeft reeds zijn inlichting verschaft, doch de officier wil deze bevestigd zien. Voor hem een kleine moeite en tevens een zeker gaarne vervulde plicht van beleefdheid, om deze bevestiging te vragen, en wel slechts dan, als het noodig is.

H. PINKHOF.

GEMOBILISEERDE STUDENTEN.

Hooggeleerde Heer,

De noot op bldz. 1483 van het *Tijdschrift*, in Uw hoofdartikel, waarin Gij spreekt over studenten-a.s. Off. v. Gez., vereischt eenige rectificatie.

10. In § 3 van het reglement voor de opleiding van studenten in de geneeskunde tot Off. v. Gez. bij de landmacht (dus a.s. Off. v. Gez.), behoorende bij het Kon. besluit van 18 Juni 1913, *Stbl.* n°. 279, wordt ten aanzien van deze studenten bepaald:

„Wanneer echter de geheele militie krachtens art. 185 der Grondwet buitengewoon is bijeengeroepen, zal hij voor dien tijd in dienst worden gesteld bij den „milit. geneeskundigen dienst der landmacht”.

Als hoedanig deze asp. O. v. G. dienst zullen doen, wordt in het reglement niet vermeld.

20. Ten aanzien van *militieplichtigen*, die zijn toegelaten tot de verbintenis als reserve-Off. v. Gez. (dus a.s. reserve-O. v. G.) is in art. 4 van het Kon. besluit van 12 Sept. 1905, *Stbl.* n°. 268, bepaald:

„. . . . Wanneer echter de geheele militie enz. (als boven) . . . zal hij voor dien „tijd als ziekenverpleger in dienst worden gesteld bij een der militaire ziekeninrichtingen . . . enz.”.